

SUURLAKKO SUOMESSA:

Suomen ensimmäinen suurlakko puhkesi syksyllä 1905. Tohtori Väinö Voionmaa ja työväenjohtaja Yrjö Mäkelin tuovat esille alla olevissa teksteissään lakon tunnelmia.

1. Selvitä oppikirjan avulla, miksi Suomessa lakkoiltiin. Mitkä olivat suurlakon saavutukset?
2. Miten lakko Voionmaan kuvauksen perusteella koettiin?
3. Miksi Mäkelin oli pettynyt lakon saavutuksiin?

Väinö Voionmaa (professori, kansanedustaja, ulkoministeri, diplomaatti, senaattori ja kansleri. Hän oli myös Suomen itsenäisyyden alkuajan merkittävimpiä poliittisia vaikuttajia):

”Valkeni sitten vaiherikas tiistaipäivä, ensimmäinen varsinainen lakkopäivä. Sanomalehdet ilmestyivät juhllallisina, innostuneita ja – ensi kerran elämässään – ilman ennakkosensuuria. Jo aamuvahaisesta kokoontui suunnattomia väkijoukkoja torille. Kansankokoukselle esitettiin lakkokomitean laatimat ponnet, ne hyväksyttiin ja pantiin viipymättä toimeen. Puoliltapäivin vaikenivat viimeiset jyryivät koneet. Lakkopyhä laskeutui kaupungin ylitse.

Oi ihania päiviä! Arkipäiväisistä arkipäiväisin kaupunki oli muuttunut satujen lumotuksi linnaksi. Vanha elämä oli kuin kivettynyt ja uusi ihmeellinen elämä puhjennut sen sijaan. Kymmenettuhannet kädet olivat irtautuneet omista pienistä askareistaan toimittaakseen suuria valtion ja yhteiskunnan tehtäviä. Tori oli muuttunut juhlahuoneeksi, kaupungintalon ennen tyhjä parveke oli nyt alituisena puhuja- ja lausuntalavana, jonka edessä suurenkaupungin kaikki lapset yhteisin aattein, yhteisin mielin ja tuntein viettivät suuren vapautuksen loppumatonta juhlaa.

Keskiviikkona 1. p. marraskuuta, alkoi kansankokous torilla kello 10 aamulla. Tästä hetkestä tuli Tampereen lakon huippu ja kruunu. Kansa leikki kuningasta täysin rinnoin nauttien vallankumouksen hurmaa ja unohtaan vallankumouksen vaarallisuuden. Nyt oli sortovalta kukistunut niinkuin Jerikon muurit Israelin pasuunain soidessa. Vanhat vallat oli alennettu kansan astinlaudaksi. Köyhälistön hymnit kaikuivat taivaan lakeen saakka ja ru-

noniekat kilvan lauloivat kansan kaikkivaltiaan ylistystä. Paljastetuin päin kuultiin Yrjö Mäkelinin laatima ja lakkokomitean hyväksymä suurensuuntainen Julistuskirja Suomen Kansalle, kuuluisaksi tullut Punaisen julistuksen nimellä, jonka sanat kansan nimeen kuuluivat seuraavasti...”

Yrjö Mäkelin (suutari ja poliitikko, joka teki elämäntyönsä sosialistisena sanomalehtimiehenä, Suomen sosialidemokraattisen puolueen johdossa ja kansanedustajana):

”Työväen aloittama taistelu oli täysin kansallista ja isänmaallista laatuaan, mutta nyt se muuttuu olosuhteiden pakosta luokkataisteluksi. Punainen julistus oli alkuaan kansallinen julistus... mutta herrat tekivät siitä luokajulistuksen. – – Me pyydämme jo ajoissa huomauttaa herroille vallantavoittelijoille, ettei työväki suinkaan sen tähden ponnista voimiansa, että kurja kourallinen kansan sortajia pääsisi entisiin valta-asemiinsä. Ja sen tähden, hyvät herrat, älkää ampuko yli maalin, sillä se sama kansa, joka kukisti kurjat matelijat, tulee lyömään alas jokaisen, joka yrittää kalastaa kansan kustannuksella. Se ei pyydä enää, vaan vaatii. Se ei ole enää hajallaan, vaan yhdessä, yhtenä suurena ja mahtavana kokonaisuutena. Se on valmis luokkataisteluun, sillä te, hyvät herrat, olette sen näinä päivinä luokaksi eristäneet.”

Pertti Haapala, *Tehtaan valossa* (1986)